

LABANCZ STRÁZSA, KURUCZ FURFANG.

A Vág partján meredek sziklafalon emelkedett a szentmiklósi és óvári Pongrácz család (utóbb báró, majd gróf) óvári vára. Fontos hely volt Trencsén megyében, mivel a felkelő hadak, — ha Liptótól nyugatnak indultak, — a Vág völgyén a vár alatt vonultak el, ha meg Árvából jöttek, a Varinka patak völgyén, a vártól nem messze, a család birtokait ejtették útba, gazdája, id. br. Pongrácz Ferencz pedig a királpárti vármegye felkelő seregének volt kapitánya.

Birtokos volt még a várban felesége, Pongrácz Julianna révén Labsánszky János is. Ő őrizte a várat Thököly Imre 1680-iki tamadásakor is és serényen ügyelt, hogy Pongráczot meg Kaprarát az új hírekről értesítse, annál is inkább, mert a Vág túlsó partján lejobb Sztrecsen vára titokban a kuruczokkal tartott. Az összeütközést el nem kerülhette és panaszkodva írja mentségeit Pongrácznak.

Bizodalmas Sógor Uram!

Böcsölettel vettem az Kgd levelét az includált (mellékelt) hirekkel és Motesiczky uramnak én ellenem írt sztreczeniek panaszával együtt. Ami Motesiczky uram protestatióját (tiltakozását) illeti, én nem bánom, ha egy tanistra (tarisznya) protestatiót tétet is ő kgme. Hogy pedig értse ő kgme a dolgot, ebben van az állapot.

Lévén mind méltóságos guberniumtól, mind pedig generál Kaprarától parancsolatom, légyek itten jó vigyázással és occurentiákról (eseményekről) valóságosan informáljam ő ngokat, sőt kgteket is, azt kívánván tőlem, valóságos hírekről tudósítsam kgteket, mind említett parancsolatokra, mind pedig magam és a vár conservatiójára (fentartására) nézve ilyen rendet tartok,

tudni illik az mely szálak alágyönnek az Vágon, azt kívánom, mindenik szál vár alatt parthoz verődjék és a révészek hit alatt vallják meg igazán, minemő hírek vannak nálok, mely tájon vannak az kuruczok, menni száma és hova szándékoznak az minthogy ezen modalitással (módszerrel) Árva, Liptó és Szepes vármegyének constitutióját (intézkedését) minden nap voltaképen tudom.

Hogy pedig a minap usztyai ember sem intésemmel, sem lövésekkel nem gondolván, obstinate (makacsul) csak hír nélkül alá akart menni várnak (aki nemes vármegyének első istrázsája) nagy kisebbségével, úgy kintelenek voltak az drabantok csolnokon utánna menni és nezbudi¹ vetések iránt elérvén az szálát, hogy refractarius (rendszegő, kihágó) embert in exemplum aliorum (mások példájául) megütögették, azért Motesiczky uram engem nem culpálhat (hibáztathat), mert verésnél többet is érdemlett az olyan obstinatus (makacs) ember. Hogy pedig én az ő kgme varinbéli proventusát turbálnám (jövedelmét zavarnám) és vámot Óvárhoz szedném, abban a jó sztreczeniek hazudnak nagy tökéletlenül. Jóakaró Motesiczky uram én rajtam bár ne kereskedjék, hanem fenítse meg streczeni jobbágyságait, ha kárba nem akarja hozni, mert azok rebelliseknek orgazdái.

Minap is, midőn Varinba érkezett 60 kurucz és ugyan Varin iránt Vágon által sztreczeni csolnakokon költözködtek, kiküdtem volt 25 drabantot, hogy megesapják azon kuruczokat, az mint-hogy midőn már nagyobb része által költözködött, az hatra maradottakat megesapták, kikben alkalmas kárt is tehettek volna, de sztreczeniek látván, hogy az kuruczok Moysz² felé szaladtak, utánok mentek csolnakokon és Moysznál az megfutamodott kuruczokat csolnakokra bevették, lovokat pedig nyergestül, puskástul csolnok mellett úsztatták, ocsmányul szidalmazván drabantaimat, miért persequálják (üldözik) kuruczokat. Magok sztreczeniek hegyen által kalauzkodnak nékiek és noha gyakrabban hol kettő, hol három vagyon nálok, mégis soha híremmi nem adják, sőt inkább titkolják. Így lévén a dolog, ítélje meg Mo-

¹ Nezbud a Vág jobb partján, szemben Sztreczen várával.

² Varin és Zsolna között a Vág jobb partján.

tesiczky uram, én vagyok-é vétkes, aki itten cum periculo vitæ (éltem veszedelmével) istrázsálok avagy az ő kgme jobbágyi, kik kuruczokkal bagoznak.

Megvallom, nehéz szívemnek ez ilyen ellenem való agyarkodás, ha pedig méltó panaszomat fölső magistratusnak (hatóságának) detegálnám (felfedném), úgy látom, azt is némelyek vádlásnak magyaráznák.

Most valóságos hírek ezek. Rácz Ádám és Nagy Ádám polonkai csordát Liptóba hajtván, ottan kótyavetyéz. Egyik része Túróczba kóborol, Balassa Ádám jószágára szándékjok, azért vigyázzon besztlercei ¹ jószág. Óvárra is fenik fogait, de az nem ebnek való.

Kgdnek igaz szolgája, atyafia

Óvár 4 Augusti 1680

Labsánszky János.

Hiába való volt Labsánszky uram nagy igyekezete és vigyázása, mégis meglepték a kuruczok, sőt őt is majdnem elfogták. Sietve értesíti Pongráczot augusztus 31-ikén a váratlan támadásról.

«Tegnap (aug. 30) 30 lovas kurucz Árvából menvén Bela ² felé két zsolnai embert bocsátott előre azt hirdetvén, hogy német tábor Varin ³ felé nyomakodik, mely hirre nézve a szegénység nyakaszakadtában szaladott, ahova szaladhatott. Én Krasznára ⁴ divertáltam (tértem) volt, az hova az úrfi ⁵ érkezett hozzám város instantiájával, hogy elébe mennék a tábornak és szereznék salvagvardákat (oltalomleveleket), de combinálván kurucz és német tábornak hollétét, ⁶ mindjárt gyanó pörrel éltem és pro exploratione (kémlelés végett) egy gyalog embert Belára küldöttem, magam pedig úrfival együtt krasznai nyiresbe várakoztam.

Azonban érkezik Bélától 30 lovas, kiket nem tudhattuk,

¹ Vág-Besztlerce.

² Bela a Varinka patak völgyében Kraszna felett a Pongrácz család birtoka.

³ A Vág partján, a hol a Varinka patak a Vágba szakad.

⁴ Pongrácz birtok Varin felett a Varinka völgyében.

⁵ Pongrácz fia, ifj. Ferencz.

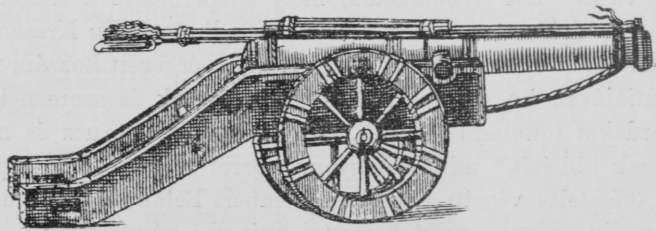
⁶ Tudta Labsánszky, hogy a kuruczok a löcsei hostát fölégetése után Rostnyóra takarodtak, Kaprara pedig Löcsén járt.

micsoda járatbéliek légyenek, hanem midőn országútról tarlókon által sebes nyargalvást Krasznára benyargaltak és onnét kinyargalván azon nyirest környül fogták, úgy tudtuk, hogy ellenség, ki egész belai völgyig megkergettek bennünket. Istennek hála, mindnyájan kár nélkül megmaradtunk, hanem Kereskénit Krasznánál elfogták, aki azon hírre nézve salvagvardát ment szegezni. Megitélheti kgd, minémő emberek a zsolnaiak, akik kurucz stratagémáit annira secundálják (haditervet annyira elősegítik).

Nagy Ádám esmént elszakadt a tábortól. Ugyanaz ő seregéből volt volt azon 30 lovas, a többi pedig circa (körülbelül) 60 lovas Turóczon által ment Rajecz felé. Bizony ha nemes vármegye másképen nem gondolkodik az dologról, sem most, sem télbe nem fog nemes ember maradhatni házánál.»

(Mindkét levél eredetiben a gr. Pongrácz cs. bashalmi levéltárában 31. cs. 135. és 140. sz. alatt.)

Dr. ZÁVODSZKY LEVENTE.

Ágyú a XVII. századból.